

Pojem porečja je tedaj v geografiji zelo pomemben. Zato pogosto označujemo geografsko enoto po reki, ki tvori glavno odvodno (prometno!) žilo: Posočje, Porenje, Povolžje itd.

Toda s porečjem ne razumemo le obsega določene ozemeljske enote, temveč tudi vso njeno prirodnogeografsko in družbenogeografsko vsebino. Porečje torej ne pomeni zgolj ozemlja, kot razumem Malovrha, niti ne to, kar imenuje on povodje (= ozemlje s celotnim vodnim inventarjem), temveč mnogo več, namreč ozemlje s celotnim inventarjem, pedološkim, vodnim, vegetacijskim, populacijskim, komunikacijskim itd.

Še pripombo glede izraza »rečje«. Definicija tega je običajno naslednja: rečje je glavna reka s pritoki. Mislim pa, da izraz rečje ne gre tolmačiti dobesedno. Površinskega vodovja neke pokrajine namreč ne tvorijo vodotoki, reke in pritoki, temveč so semkaj vključene tudi stoječe vode, jezera, močvirja pa celo snežišča in ledeniki. To je tudi umljivo, saj je med vsemi temi oblikami površinskih vodá določena vzročnost. Določanje njihovih medsebojnih odnošajev pod enotnim pogledom nam šele daje genetično, oziroma dinamično, lahko rečemo geografsko sliko površinskega vodovja na določenem ozemlju. Zato ni, da bi določali meje med površinskimi vodami in ostalim vodovjem. Isto je s talno vodo: kakor so ledeniki ne samo sestavni

del vodne cirkulacije, temveč tudi neposredni del kopnega vodovja, tako je njen sestavni del tudi podzemna voda. Kadar govorimo torej v nekem porečju o njegovem rečju z geografskega vidika, brez dvoma ne smemo govoriti zgolj o površinskih vodotokih samih kot najmarkantnejšemu delu vodovja v pokrajini, temveč bomo karkterizirali celotni značaj vodne cirkulacije, ki se odvija na tem ozemlju in v njem. To se pravi, da bomo karkterizirali celotno hidrografijo, njene oblike in njih razširjenost ter izdatnost oz. spreminjanje preko leta, razmerje med posameznimi oblikami kopne vode, zlasti odnose med talno in površinsko vodo, odtočni količnik, specifični odtok, rečni režim ipd. Mislim, da ima ta način pojmovanja še eno vrednost: S tem se namreč izognemo razmejevanju med posameznimi oblikami vodovja in s tem tudi deskripciji. Nasprotno pa s karkterizacijo njih deleža in medsebojnih odnosov ohranimo celotni pogled na hidrografijo neke pokrajine in s tem tudi kompleksnost.

Prav zaradi tega se mi zdi izraz rečje nekoliko preozek. Zato mislim, da ni slučaj, ako se mnogo pogosteje rabi izraz rečna mreža, rečni sistem (hidrografski sistem) čeprav imamo tudi ob teh izrazih pomisleke. Koristno bi bilo, da bi se kdo oglasil in povedal svoje mnenje tudi o teh izrazih.

D. R.

Zemljepisno imenoslovje

Na teh straneh Geografskega obzornika želimo sprožiti in reševati sicer ne novo, vendar še zmeraj nerešeno vprašanje izgovorjave oz. pisave naših krajevnih imen. To delo je nujno, ker še sedaj marsikatero ime piše vsak po svoje. V čem so težave? Krajevna imena pogosto nimajo knjižne oblike, marveč se v izgovoru, pisavi in rabi ravna po krajevnem narečju. Od tod tudi njih številne posebnosti. Te pa zahtevajo, da se najprej vestno zabeleži ljudska izgovorjava in se šele nato pretrese ime z jezikovnega, pomenskega, historičnega vidika ter izbere najustreznejša oblika. Tako delo je brez dvoma zahtevno in zamudno. Razumljivo, da morajo pri tem sodelovati geografi, slavisti, zgodovinarji in še kdo. Žal, pa je v praksi precej drugače. Marsikatero površno zapisano in popačeno ime se je že udomačilo. Posebno velja to za imena manj znanih, odročnih krajev, da ne govorimo o ledinskih imenih samih. Na tak način seveda izginja jezikovno bogastvo ljudskih imen.

Seveda ni treba poudarjati, kolikšnega pomena je pravilna raba imen pri geografskem pouku in v šoli sploh. Sedaj, ko imamo po Sloveniji toliko nižjih gimnazij, upamo, da bo proučevanje in poučevanje lokalne geografije sprožilo marsikaj tudi v tem pogledu. In da bo hkrati marsikaj, kar se bo tako nabralo, prišlo tudi v Geografski obzornik. Isto naj velja seveda tudi za geografsko izrazje samo.

Ni se potreba posebno truditi za navedbo nekaj primerov različne pisave krajevnih imen iz naših učbenikov: Postojnska kotlina — Pivška kotlina — Pivka, Dravsko polje — Ptujsko polje, Kobansko — Kozjak, Notranjski Snežnik — Loški Snežnik, Podkorensko sedlo — Korensko sedlo — Koren, Boskovec — Golte — Mozirska planina, Uršlja — Urška gora — Plešivec, Predel — Predil, Mežaklja — Možaklja, Grintovec — Grintavec, Mrtuljek — Martuljek — Mrtulek, Storžec — Storžič, Blegaš — Blegoš, Kuklja — Kukla — Čuklja, Gomanec — Gomance ali pa Polhograjsko hribovje — Pograjsko hribovje, Gornjegrajska kotlina — Gorogranska kovlina itd., itd. Še več je seveda tega v negeografskem tisku.

Glede imen velja marsikaj, kar je značilno tudi za zemljepisno izrazje. Težave niso tu nič manjše. O tem bi vedeli povedati zlasti tisti geografi, ki so sestavljali zemljevid kake manjše slovenske pokrajine.

Podrobni problemi so tudi pri pisavi tujih geografskih imen, čeprav veljajo tudi tukaj določena geografska načela. Težave so zlasti pri tistih imenih, ki nam jih s transkripcijo posredujejo Francozi in Angleži in sploh vsa ona imena, katerih prvotni izvor in pomen ni čisto jasen. Najbolj gotovo bomo geografsko ime pravilno uporabljali, če ga bomo tudi razumeli. To je važno, ker je od tega odvisna slovenska oblika imena (samostalniška,

pridevniška, svojilna ipd.). Na pr. Carpentarijski zaliv ne pa Carpentarijev zaliv ali kar Carpentarija, toda Aucklandovi otoki in ne Aucklandski. Prvo ime izvira namreč od osebnega imena, drugo pa od imena ladje.

Nekatera tuja geografska imena so različno pisana tudi v geografskih učbenikih. Le mimogrede naj navedemo nekaj primerov: Alžerija — Alžirija — Alžir, Padska nižina — Pojska nižina — nižina Po — nižina Poja, Pečuj — Pečuh, Viržinija — Verdžinija — Virginija itd.

In končno: za šolo bi bili koristni tudi toponomastični prispevki. S tem, da se zavedamo izvora in pomena imen, vsekakor pripomoremo k požitvi in h koncentraciji pouka. To ugotavlja že Silvo Kranjec v članku: Rimski cesarji na zemljevidu, ki je prvi te vrste v Geografskem obzorniku (leto II. št. 1).

Uredništvo upa, da bo tudi ta rubrika s sodelovanjem čim širšega kroga zainteresiranih prispevala k rešitvi marsikaterega zgoraj načetega vprašanja.
D. R.

IV. KONGRES GEOGRAFOV FLRJ

Zadnji zvezni kongres, četrti po vojni, (prvi je bil v novoosvojenem hrvatsko-slovenskem Primorju, drugi v Makedoniji, tretji v Bosni in Hercegovini), je bil od 28. septembra do 5. oktobra 1955 v Beogradu in LR Srbiji. V prvem delu kongresa, od 28. sept. do 1. okt., je bilo zborovanje v Beogradu. Po opravljenih otvoritvenih formalnostih je prvi dopoldan sledilo poročilo predsednika Izvršnega odbora Sveta geografskih društev FLRJ. (Ker je posle Sveta v času med zadnjima kongresoma vršilo hrvatsko geografsko društvo, je podal to poročilo prof. dr. J. Roglič). Dokaj izčrpno smo izvedeli o organizaciji geografskega dela v državi, o zadnjih uspehih in še več o neuspehih. Poročevalec je navedel težave pri univerzitetnem študiju, slabosti v delu nekaterih nacionalnih geografskih društev in geografov na sploh, o zapostavljanju geografije kot obvezujočnem predmetu itd. — vse, čemur je na Slovenskem napovedal boj že kongres slovenskih geografov v Mariboru v l. 1954. Sledila sta referata o geografskem liku LR Srbije (dr. B. Z. Milojević) in o Beogradu (dr. V. S. Radovanović). Po tematiki bi morala biti ta dva referata, prebrana na skupni seji prvega dne, najbolj izčrpna. Žal, sta bila najkrajša in skoraj najmanj tehtna.

Beograjski kongres je bil prvi zvezni kongres, ki je zasedal v sekcijah.

Prvo popoldne sta zasedali dve sekciji, fizična in antropogeografska. Na prvi je referiral dr. P. S. Jovanović o temi »Akorelativne oblike fluvialne erozije«. Bil je eden redkih referatov, ki je imel namen povedati nekaj novega v znanstveni geografiji. Zaradi nezadostne razlage pa je ostal dobršnemu delu poslušalcev nejasen pomen akorelativnih oblik, to je današnjih fluvialnih oblik, ki niso korelativne, oziroma se ne dajo raztolmačiti z oblikami cikličnega erozijskega razvoja. Sledilo je predvanje prof. J. Rogliča o osnovnih problemih krasa, ki pa jih slovenski geografi poznamo že iz več virov. Istočasno je zasedala antropogeografska sekcija. Referati, ki so bili prebrani tukaj in naslednje dopoldne v sekciji za fizično geografijo, so obravnavali večinoma ožje teme, bodisi po stroki ali po regiji, tako da tukaj ne kaže vseh omenjati. Največ načelne geografske problematike je zajel referat prof. I. Rubića z naslovom: Pro-

blemi regije v moderni geografiji. Popoldne je imel v okviru sekcije za srednješolski pouk uvodno predavanje »Geografska znanost in šola« prof. S. Ilešič. Razložil je principe moderne geografije in govoril o moderni geografiji ter o njeni važnosti za znanost in vzgojo. Sledili so številni referati s podobno temo ta dan in še drugi dan popoldne. Imeli so več ali manj vsi značaj koreferatov. Podarjali so, da je med šolsko geografijo in med moderno znanstveno geografijo velika oddaljenost, če ne prepad. Že referati sami in številni diskutanti po njih so iskali krivce za tako stanje. Podobne diskusije smo slišali že na prejšnjih kongresih, vendar je postalo delegatom tukaj, bolj kot kdaj prej, jasno: za nizek nivo geografskega pouka in za zapostavljanje geografije so krivi razni objektivni, v nemali meri pa tudi subjektivni vzroki, premajhna strokovna izobrazba, premajhna aktivnost geografov v šoli in izven nje itd. V tem vidim korak naprej. Poleg zahteve, da naj se da geografiji več šolskih ur, več in boljših učil, več geografskih čitank, naj se končno uredi kadrovska politika, ki zdaj škodi geografiji kakor tudi drugim predmetom itd., so postavljali diskutanti tudi zahtevo, da je potrebno tudi večje strokovno izobraževanje in to tudi po tem, ko se geografi po končanem univerzitetnem študiju razkrope po službenih krajih in ostajajo brez povezave z najvišjimi pedagoškimi in znanstvenimi institucijami. Za vzgojo boljših strokovnih kadrov se je treba boriti na vseh straneh, tako pri srednješolskem kot pri univerzitetnem študiju in delu posameznih društev, ker je vse povezano v zaključen krog, od osnovnošolskih klopi do univerzitetnega študija in znanstvenih institucij. Mnenje, da bo uživala geografija toliko ugleda, kolikor si ga bodo pridobili geografi s sposobnostjo in delom, se mi zdi stvarno in zdravo.

30. septembra je bilo na zadnji skupni seji nekaj zanimivejših referatov. Prof. A. Urošević je navajal dokaj prepričljive dokaze, da bifurkacija Nerodimke ni prirodna, marveč umetna. Geologinja J. Marković-Marjanović je ob primeru sedimentov in tektonike fluvialnih teras v dolini Usore prikazala moderno problematiko mlajšega pleistocena, prof. F. Habe pa je poročal o novejših rezultatih speleološkega dela v Sloveniji.

Naj tukaj omenim, da so imeli slovenski dele-